Vermeerderde

ARTICULEN

Voor te ſtellen aen

Do. B: BEKKER.

1.

DAt de ziel des Menſchen op het lichaem werckt: niet datter is een noodſakelijckheyd in de natuur buyten God, nog dat de ziel is een *Modus Corporis*, of een dunner lichaem, dat door ſijn beweging der dikker lichamen gaende maakt; maer dat alle wercking onſer ziel, op onſe lichamen alleen afhangt van de ſamenvoeging des Scheppers, die het behaagt ſekere denckingh der ziele, te voegen met ſulcke bewegingen des lichaems, als hy wil.

2.

Dat dan alle deſe werckingen der zielen op onſe lichamen, aen God geenſints ontrekken de eer, die hem toekomt, als Schepper en onderhouder onſer zielen en lichamen.

3.

Dat den ſelven Schepper niet mag bepaelt werden, in ſijn magt omtrent eenige geeſten of lichamen: het zy die met een lichaem vereenigt zijn, of niet: en dat hy de dencking van alle geeſten kan voegen aen de bewegingen van allerly lichamen, na ſijn welbehagen.

4.

Dat dan de denckingen der goede en quaade Engelen, gevoegt zijnde door den Schepper, met de bewegingen van ſulcke lichamen, als hy wil het ſy in den Hemel of op der Aerden, verſcheyde werkingen kunnen voortbrengen.

5. En

5.

En dewijl alle Engelen Schepselen zijn, wiens magt van dencken alleen van den Schepper afhangt, en de lichamen Schepselen zijn, wiens bewegingen alleen van den Schepper afhangen, en dewijl de samenvoeginge van die gedagten der Engelen met die bewegingen der lichamen alleen van God afhangen: so blijft God de hoofd oorsaeck van alle die werckingen die toegeschreven kunnen werden aen de goede en quaade Engelen, alleen het quaat der sonde afgesondert.

6.

Wanneer dan de Gereformeerde Kerck, de plaatsen der H: Schrift, aengetrocken in het Boeck genaemd de Betoverde Werelt in sulcken sin verstaat, dat de goede en quaade Engelen dadelijke werckingen hebben gedaen, en noch dagelijcx doen, kan haer uyt dien hoofde niet te last geleyd werden, dat sy den Schepper en Onderhouder, de Eer van sijn wonderdaden ontneemt, of de Leere der Saligmakende genade verduystert.

7.

Bekent daerom D°. *Bekker* dat hem leet is, dat hy de Gereformeerde Kerck, de Reformateurs, de Instellers van de Catechismus, en Confessie, en alle Leeraers hier van beschuldigt heeft. Oock dat hem leet is, dat hy dese serieuse saak, somtijts oock in een Satyrische stijl en de N. Nederlandsche Oversettinge te hart, en met al te grooten oneerbiedigheyd heeft gehandelt.

8.

En of wel door de verscheydenheyd der betekenis van eenige Grondtaals-woorden, sommiger Schriftuur-plaatsen konde lijden sulcken sin, als in het gemelte Boeck de selve word gegeven, gelijckse niet kunnen, datter echter geen noodsakelijckheyd is, sulx een gewrongen, en met konst uytgevonden sin de selve toe te digten, nademael staende der gewone Verklaring, de Eere Gods, en Leer der Saligheyd gesalveert blijft.

9. Dat

9.

Dat de gemelde Schriftuur-plaatsen, soo niet mogen werden verklaerd, als dat sy souden aenlopen tegens den Catechismus, en bysonder de Artijkelen der Confessie, de welcke sijn E: heeft ondertekent.

10.

Wyders bekent sijn E: dat door het maken der Extracten geensints in sijn gevoelen verongelijckt is, nademael de Gedeputeerde tot die saak, het gene hy seyde niet wel geëxtraheert te zijn, aengeboden hebben te veranderen, of hem self te laten veranderen, na sijn innerlijck gevoelen.

11.

Desgelijcx belooft hy, den Eerwaerden Kerkenraad te regtvaerdigen in hare handelingen en proceduren, tegen sijn Boeck en het uytgeven van dien gehouden.

12.

Belooft oock sig, soo in 't Schrijven als Prediken, te houden aen de Formulieren van eenigheyd, en in het toekomende niets, rakende de Godsgeleertheyd uyt te geven, als na voorgaende visitatie en approbatie des E: Classis.

13.

Word oock aen hem gelast, dat sijn Boeck 't welcken de Kerkenraat van Amsterdam en de Christelijcke Synodus eenparig, soo als het daer legt, heeft verfoeyt, door een openbaer geschrift voor de geheele wereld sal herroepen, om dat in gemelde Boeck, seer veel verdrayingen der H: Schriftuur gevonden worden, om dat het aanloopt tegens de Leer der Gereformeerde Kercke, en de Formulieren van eenigheyd, by hem aengenomen, en ondertekent, en daer door een groot en algemeyn schandael, aen veele goede Christenen gegeven is.

14.

Indien D°. *Bekker*, niet en soude gelieven, dese Conditien aan te nemen, dat men als dan, sal genoodsaakt werden, tot wegneming, van alle Ergernisse, sijn E. voor den tijdt van

6 we-

6 weken, van ſijn dienſt, by proviſie te ſuſpenderen, en als dan vorder op ſodanige middelen bedacht te zijn, die Efficativen zijn, en waar door den voortgang, van ſijn Boek geſtuyt, de dierbare waarheydt, der Heylige Schrift bewaart, en de ſeer ontroerde Gemeente, onder ons, in Ruſt gebracht, en onderhouden mag worden.

Was geteekent

23 Aug: 1691.

LEONARDUS GROENEWEGEN,

P. t. Scbriba.

oy

ARTICULEN

Tot ſatisfactie aan de Eerw. Claſſis
van Amſterdam,

Van

D°. BALTHASAR BEKKER,

Overgeleverd den 22 January 1692.

Wegens ſyn uytgegeven Boek, genaamd de

BETOVERDE WERELD.

Tot AMSTERDAM,
By GERARDUS BORSTIUS, Boekverkoper aan den Dam,
op den hoek van den Nieuwendyk. 1692.

Uytgegeven door ordre en last des Eerw: Classis van Amsterdam.

Den 25 January 1692.

Was getekent

BERNARDUS HOMOET.

Classis p. t. Scriba.

ARTICULEN

Tot ſatisfactie aan de Eerw. Claſſis van Amſterdam,

Van

D°. BALTHASER BEKKER,

Overgeleverd den 22 January 1692.

Wegens ſyn uytgegeven Boek, genaamd de

BETOVERDE WERELD.

Angaande myn geſchrift *de Betoverde Wereld* betuige ik ondergeſchreven in ene reine Conſcientie voor God, geen ander oogmerk gehad te hebben, als de eere des groten Gods ende onſes Saligmakers Jeſus Chriſtus, van wege des roems hunder godlike werken voor te ſtaan, ende de Kriſten wereld, ware 't mogelyk te ſuiveren van het overblyſſel der bygelovigheden, die de gemeenſchap met het Pausdom in vorige tyden over haar gebracht heeft.

Maar gemerkt ſommige my verdacht hebben, als of in het ſtuk der leere van de Geeſten miſſchien het ſelve dachte met de Sadduceen, en de onſinnigheden van Spinoſa: ſo is 't, dat ik by deſen my ſelven voor elx gewiſſe wel duidelik hebbe willen verklaren, dat ik van ganſcher herten gelove

I. Dat-

I. Datter Geesten zyn, van God geschapen, denkende wesens geheel wat anders in hunne nature en werkingen, als de Lichaamen of hunne werkingen konnen zyn.

II. Dat dese Geesten zyn of menschelike, dat is, ons menschen door dé scheppinge gegeven, en voortgebraght tot een Lichaam, om met het selve vereenigd zynde te werken.

III. Of ook andere die tot geen lichaam zyn geschapen, om in de vereeniginge met het selve, gelyk de menschelike ziele, te werken.

IV. De Geesten tot geen vereeniging met besondere lichamen geschapen, worden in de H. Schrift *Engelen* genaamd. Die dan geschift worden in *goede* en *quade*: Het Hoofd der goede Engelen *Michaël* zynde, gelyk hy die genaamd word *Duivel* ende *Satanas*, het Hoofd is van de quade.

V. Dat de goede Engelen hunner scheppinge volherdende, Gods Engelen genaamd worden: en dat Hy deselve gebruikt na syn believen in 't uitwerken sijner oordeelen, tot dienst syner uitverkorenen, en tot straffe der Godlosen: maar dat de bose Geesten van God afgevallen, en daarom naar hun hoofd des duivels Engelen genoemd, in de helsche verdoemenisse verstoten, en vyanden van de gelovigen zyn.

En aangaande 't Stuk van de werkinge der Geesten, neem gaerne over de 6. eerste Artykelen, my eerst door den Eerwaerden Kerkenraad, en daar na door de Eerwaerdige Classis selve voorgehouden: luidende na de letter als volgt.

I. Dat de Ziele des menschen op het lichaam werkt. Niet dat 'er is ene noodsakelikheid in de Natuur buiten God, noch dat de Ziel is een *modus Corporis*, of een dunner lichaam, dat door syne beweeginge de dikkere lichamen gaande maakt: maar dat alle werkinge onser Ziele op onse lichamen alleen afhangt van de tsamenvoeginge des Scheppers; wien het behaagt, sekere denkingen der ziele te voegen met sulke beweegingen des lichaams als Hy wilde.

II. Dat

II. Dat dan alle dese werkingen der Zielen op onse lichamen aan God geensins onttrekken de eere die Hem toekomt, als Schepper en onderhouder onser Zielen en Lichamen.

III. Dat deselve Schepper niet en mag bepaald worden in syne maght ontrent eenige Geesten of Lichamen; het zy dat die met een Lichaam vereenigd zyn of niet: en dat Hy de denkingen van alle Geesten kan voegen aan de beweegingen van allerley lichamen, na syn welbehagen.

IV. Dat dan de denkingen der goede en quade Engelen gevoegd zynde door den Schepper met de beweegingen van sulke lichamen als hy wil, het zy in den Hemel of op der Aarden, verscheide werkingen kunnen voortbrengen.

V. En dewyl alle Engelen schepselen zyn, welker magt van denken alleen van den Schepper afhangt, en de lichamen schepselen zyn, welker beweegingen alleen van den Schepper afhangen; en dewyl de tsamenvoeginge van die gedachten der Engelen met die beweegingen der lichamen alleen van God afhangen: so blyft God de hoofdoorsaak van alle die werkingen, die toegeschreven worden aan de goede en quade Engelen; alleen het quaad der sonden afgesonderd.

VI. Wanneer dan de Gereformeerde Kerk de plaatsen der Heilige Schrift, aangetrokken in het boek genaamd de Betoverde Wereld, in sulken sin verstaat, dat de goede en quade Engelen dadelike werkingen hebben gedaan, en noch dagelyx doen, kan haar uit dien hoofde niet te laste geleid worden, dat sy den Schepper en Onderhouder, de eere van syne wonderdaden ontneemt, of de leere der saligmakende genade verduistert.

En vermits dan 't voorname verschil dat 'er overig is, hier op aan komt, dat God de Engelen, die de menschen verleid hadden, ter eeuwiger verdoemenis soude veroordeeld hebben; sonder dat hyse na dien tyd enige werkinge ontrent 's menschen verleydinge toelaat; de begeerlykheid eens door hem in de eerste versoekinge aangesteken, die het gansche herte verdorven heeft, de naaste oorsaak zynde van alle leugen, sonde en verleydinge in de wereld: so is het doch, dat

ik dit myn gevoelen nooit, ook noch niet, hebbe willen dogmatizeeren; of het ſelve voorgehouden als ſteunende op ſulke onweerſpreeklike demonſtratien, dat miſſchien hier ontrent niet wat anders ſoude kunnen gedacht werden; maar als myn byſondere gedachten aan de wereld hebbe willen bekend maken: altyd nog gereed blyvende, by overtuiginge, door geſonde redenen, te veranderen; de Broederen alleen verſoekende, dit myn beſonder gevoelen ſo lang in my te willen dulden.

Ook verſekere enen jegeliken, dat nooit myn voorneemen geweeſt is, de gereformeerde Kerke te belaſten, als oſſe uit een averechts opnemen van ene kennis en maght, die geen ſchepſel kan werden toegeſchreven, aan den Duivel op te dragen, nooit de gronden van de Kriſtelike Religie deugdelik hadde konnen beweeren: vermits het geſchrevene alleen betreklik wil hebben gemaakt tot ſuperſtitieuſe menſchen, die wegens Paapſche en ongegronde voor oordelen ſprekende, niet en weeten watſe ſeggen of watſe beveſtigen.

Ende om weg te nemen alle verdere nadenkinge, bemerkt hebbende waar het meeſt op aankomt, ſo wil ik my by deſen opreghtelik verklaren op alle die beſondere paſſagien, die my zedert voorgekomen zijn, als de gene zijnde, waar in de voornaamſte ſcrupulen der E. E. Broederen ſouden mogen reſideeren. Welke ik ook tot dien einde hier vervolgens aangetekend hebbe, ſo als in den allereerſten druk in 8°. alsmede in de eerſte en laatſte vermeerderde editie in 4to. op 't beſcheidelykſte te vinden zyn.

Als by exempel.

1 §. 245. I. b. 18. § 6. I. b. 18. §. 6. God en de Duivel, 't een Ryk ſtaat tegen 't ander: en hoewel men den Duivel ſtelt onder Gods bedwang, ſyn Ryk openbaart ſich echter meeſt. Men gelooft niet, dat God heden meer mirakel doet: maar den Duivel ſchrijftmen wonderen toe, die alle Gods werken in de Schrift vermeld te boven gaan.

2 §. 417.

2 §. 417. Te weten, datmen den ſchepſelen niets toe en
II. b. 9. §. 9. ſchryve dat den Schepper eigen is.
II. b. 10. §. 13. En daarna. Dat noit Engel ſelf, en door eigene
kraght menſchen door de Peſte gedood heeft.

3 §. 502. Dat de H. Geeſt wat anders meent, dan een
II. 17. §. 4. verworpen ſchepſel tot een ſo magtig Koningryk
II. 18. §. 4. verheven, met den Schepper ſelf te vergelyken.

4 §. 504. 505. Dat den Duivel ene heerſchappye toegeſchre-
II. 17. §. 6, 7. ven word, die tegen Gods en Chriſtus Koningry-
II. 18. §. 6, 7. ke evenaart, ſo lang als deſe wereld ſtaat; ja
ene maght die breeder dan Gods eigen Koning-
ryke ſtrekt.

Hoe kan God heerſchen daar de Duivel heerſcht, op ſulke wyſe alsmen daar van ſpreekt?

5 §. 762. Dat het Kriſtelyk Gelove met het algemein ge-
II. 34. §. 1. voelen, dat ik hier beſtreden hebbe, niet en kan be-
II. 35. §. 1. ſtaan.

Ende voorts: Dat de vaſte gronden van het Kriſtendom, en beſonder in de Proteſtantſche Kerk, ongemerkt door dit gevoelen ondermynd, en, ſomen 't van die kant beſpringt, onhoudbaar is.

Ende noch. Een Atheiſt behoeft geen andere wapening, dan dat gevoelen, daar ik in dit Boek van ſpreke, om het ganſche Kriſtendom tot den grond toe neer te werpen.

Ende dan noch de volgende plaatsen.

6. § 242.
I. 18. §. 3.

7. §. 506.
II. 17. §. 7.
II. 18. §. 7.

8. §. 507.
II. 17. §. 10.
II. 18. §. 10.

9. § 511.
II. 18. § 2.
II. 19. § 2.

10. §. 516.
II. 18. § 7.
II. 19. §. 7.

11. § 535.
II. 19. §. 9.
II. 20. §. 10.

12. §. 536.
II. 19. §. 10.
II. 20. §. 11.

13. II. 21. §. 6.
II. 22. §. 6.

14. §. 594.
II. 24. §. 3.
II. 25. §. 3.

15. §. 595.
II. 24 §. 5.
II. 25 §. 5.

16. §. 601.
II. 24. § 10.
II. 25. §. 12.

17. II. 29. § 11.
II. 30. §. 11.

18. §. 677.
II. 30. § 1.
II. 31. §. 1.

19 §. 711.
II. 31. §. 14.
II. 32. §. 14.

20. §. 726.
II. 33. §. 2.
II. 34. §. 4.

21. §. 734.
II. 33. § 10.
II. 34. §. 12.

22. §. 735.
II. 33. 11.
II. 34. 13.

23. §. 736.
II. 33. §. 13.
II. 34. §. 15.

24. §. 738.
II. 33. §. 15.
II. 34 §. 17.

25. §. 739.
II. 33 §. 16.
II. 34 § 18.

26. §. 762.
II. 34. §. 2.
II. 35. § 2.

27. §. 765.
II. 34. §. 9.
II. 35 §. 9

28. §. 768.
II. 34. §. 12.
II. 35. §. 12.

29. II. 35. §. 2.
II. 36. § 2.

30. Ibidem §. 6,7,8.
Ibid. §. 13. 14.

Verklare derhalven, dat ik geen van dese plaatsen so verstaan wil hebben, dat ik iets daarin soude willen stellen, tot laste der Gereformeerde Kerk, in haar lichaam aangemerkt, ofte van derselver Leeraars myne waerde Medebroeders, die van de werkingen des Duivels spreken in conformiteit van de gemeene uitlegginge over den Catechismus Vrage 123. en 127; ofte ook de Schrifttuurplaatsen, welke spreken van den aart des Duivels, syn vermogen, syn bedryf en wyse van doen, syn tegenwoordige staat en nakend verderf, verklaren volgens den twaalfden Artykel onser Confessie, en andere passagien van de Formulieren van Eenigheid, by ons allen ondertekend.

Besonderlik begeer ik geen van die voornoemde plaatsen, en so daar diergelyke meer in myn voorschreeven Boek te vinden zyn, also verstaan te hebben, dat de Gereformeerde Kerk, en Leeraars als voorschreven, aan Manicheisterye souden vast zyn, ofte hare gronden niet wel gelegd hebben, om te bewysen dat Jehova God is, dat Jesus is de Christus, en de Schriftuur Gods Woord. Ofte ook, (om noch klaarder te spreken) dat de voorschreven Leeraars onser Kerken, niet verder gaande dan geseid is, niet en souden, behoudens hun gevoelen van de kracht en werkinge des Duivels, de voorschreven gronden konnen staande houden, ofte de Gereformeerde Christelyke Leere tegen de Atheisterye voorstaan en bewaren. Meine ook niet, dat door hunne leeringen in manieren als voorschreven, de Duivel den Almachtigen God gelyk gemaakt, veel min boven hem verheven word.

By aldien nochtans den E. E. Broederen in 't lesen van myn Boek noch iets ontmoeten moghte, dat sy met dese myne verklaringe niet souden konnen over een brengen: het sal tegen myn oogmerk en meinige also verstaan, ofte van my gesteld zyn; in voegen dat de woorden enen anderen sin medebrengen, dan ik daar in begrepen hadde. Versoekende dat het alles volgens dese myne ronde verklaring magh verstaan, ofte gehouden worden, als of 't niet geschreven ware.

Boven dit alles verklare nooit gedacht te hebben, iets te willen schryven, het gene met het wesentlyke van de Formulieren der

Eenig-

Eenigheid soude strydig zyn: en het gene in myn Boek sodanig zyn moghte, wil het voor het myne niet erkend hebben. En wat de verklaringe aangaat der bysondere Schriftuurtexten, loochene niet, dat verscheidene der selven ene min aanstotelyke uitlegginge dan de myne, hadden konnen dulden: gelyk ook niet, dat onse Uitleggers hier en daar wel sachter hadde moghen zyn gehandelt geweest.

Voor het laatste betuige wel uitdrukkelyk, dat by aldien geweten hadde, dat het divulgeeren van dit myn gevoelen door den druk, so groote beweginge en ontsteltenisse in en buiten de Kerke soude veroorsaakt hebben: ik om des vredes wille, en de gerustheid van het gemeen, het gantsche werk liever onder my soude gesupprimeerd hebben: 't welk nu te laat zynde, belove met dese myne ondertekeninge, dit myn besonder gevoelen, in vervolg van tyd, nooit verder, of door publyke Predicatien, of Catechisatien, of Geschriften te sullen propageeren: bereidwillig blyvende, het gene tot het suppleeren van 't geheele werk alsnoch vereischt word, voor het uitgeven, eerst de visitatie en approbatie des Eerw. Classis van Amsterdam te sullen onderwerpen.

Vorders betuige ik by desen nochmaals, dat ik my houde aan de onverwrikbare gronden van de leere onser Kerken, sonder een eenig hoofdstuk daar van in twyfel te trekken, die ik alle met malkander, ende elk in het besonder, nu by de vyf en dertigh jaren lang volstandig hebbe geleerd en voorgestaan, ende voorts gedurende myn leven voorstaan sal. So verre is het daar van daan, dat ene eenige van die gronden soude traghten te ondermynen. En soude het my oversulx smertelyk moeten voorkomen, verdacht te werden ter occasie van dit verschil, als of ik in de Leere niet gesond en ware, of met de Gereformeerde Kerke niet het selfde en geloofde in het stuk der Godlelike Voorsienigheid, en onafhankelyke medewerkinge in alle en een ieder werk syner Schepselen: welke werken alle, te gelyk met haar selven, van hem afhankelyk zyn, die alles in allen werkt. Want uit hem, ende door hem, ende tot hem zyn alle dingen Hem zy de heerlykheid tot in eeuwigheid Amen.

Ver-

Verklare verder; dat de genen dewelke aan de Engelen en Duivelen toeschryven enige werkinge op lichamen of op zielen, uit dien hoofde niet en konnen beschuldigd worden, als offe aan de schepselen toeschreven het gene Gode eigen is. En nademaal verscheiden passagien in myn Boek de Betoverde Wereld souden gevonden worden, welke dit na't gevoelen van sommige Broederen souden dicteeren, wederroepe daar op deselve by desen, en belove, in gevalle 't selve Boek wederom moghte herdrukt worden; deselve ten genoegen van de Broederen te sullen veranderen.

B. BEKKER.

V. D. M.

Overweging van het Hooftpoint in Do. Bekkers Boek, genaamt de BETOVERDE WEERELD,

Te weten, of de Duyvel op een Mensch werken kan.

EEn verdwaalde op de rechte weg te helpen, is gewisselijk een Christelijke deugd en weldaed, en kan voornamentlijk aen niemand mishagen die self verklaert dat hem daar mede dienst sal geschieden.

Do. Bekker in de Voorrede voor het eerste Deel van sijn Boek *de Betoverde Weereld*, segt, *dat hy het voor groote vriendschap sal achten, indien hem imand met sachtmoedigheid van misverstand wil overtuygen.*

Waerom men ook met goede reden mag vertrouwen, dat hy de navolgende bedenkingen niet voor onheusch sal opneemen.

Ik moet bekennen dat my in 't begin verscheide redenen wederhouden hebben om sulks te onderneemen, soo ten opsichte dat die saeke by de Eerwaerde Classis nu als bygelegt scheen te zijn, als ook om dat soo veele geleerde Mannen reeds hunne pen daar over hadden te werk gestelt. Behalven mede dat Do. Bekker, een oud Leeraer der Gemeente van de Stad Amsterdam, en een *Doctor Theologiæ*, die soo veele jaeren achter een, sijne gedachten in die duystere en scherpsinnige stoffe en bespiegelingen geoeffent had, gepresumeert moeste werden sijne stellingen dieper doorgront te hebben als ik, die van een andere professie zijnde, genoegsaem raeuw en als buyten mijne *sphæra activitatis* in dese saeke viel.

Maar alsoo seker persoon my, eenige dagen geleden, tot dese onderneemingen op sodanigen wijse aendreef, dat ik het niet en konde ontgaen, en ik de saek wat nader insiende bevond, dat de redeneeringen van Do. Bekker swak en gebrekkelijk waren, heb ik op de waarheid steunende, dese mijne consideratien daer over wel willen in 't licht geeven, te meer dewijl ik sag, dat veele verkeerdelijk onderricht, die heterodoxe stellinge moet een blinden yver bleven aanhangen.

En dewijl het voornaemste fondement of hooftpoint van Do. Bekkers Boek, daer in voornamentlijk bestaet, dat de Duyvel, soo hy ter neder stelt, niet kan werken op een mensch, en dat deselve grontslag hem ontschietende, het gebouw by hem daer op gesticht, nootwendig vervallen moet, soo sal mijn oogmerk soo seer niet zijn, om

alle sijne bygebrachte passagien en stellingen besonderlijk en in't breede te verhandelen, maer alleenlijk om aen te wijsen, dat het gemelde sijn gelegt fondement t'eenemael los en wankel is.

Om dan het selve geschil, te weten, of de Duyvel op een Mensch werken kan, naer behooren te ontleeden, soo moet voor af ten wedersijde vast staen, wat het woord van *Duyvel* hier betekent.

Door den *Duyvel* sal men, volgens de bepaling van D°. Bekker, (a) verstaan, *een denkend wesen, geen mensch maar een Engel zijnde, die van God goed geschapen en van dien staet vervallen is.*

(a) Pag. 41 sc. part. 2. in 4o. it. pag. 7. 39 & 40.

Dit denkend wesen moet een lichaem hebben, of enkel een geest zijn; want dus verdeelt de Heer Bekker alle de Schepselen. (b)

(b) pag. 26

Indien nu de Duyvel een lichaem heeft, soo moet het selve lichaem gelijkformig met het onse, of van een andere gestalte en hoedanigheid zijn.

Is het gelijkvormig met het onse, soo lijd het, naer de redeneringe van D°. Bekker selve, geen tegenspraeke, of de Duyvel kan op den mensch als even lichamelijk zijnde, werken, en dan is het geheele dispuit uit.

Of soo D°. Bekker segt, dat de Duyvel een ander soort van een lichaem, of ook gantschelijk geen lichaem heeft, soo vraeg ik, hoe hy dat weet, want uyt de natuurlijke reden, soo hy segt, (c) weet hy niet dat 'er een Duyvel is, en kan hy oversulks door deselve natuurlijke reden ook niet weten wat schepsel dat het is, en wat voor eigenschappen en hoedanigheden hy heeft.

(c) Pag. 34. junct. pag. 39.

Gelijk dan ook de Heer Bekker ziende, dat sijne stellinge van sodanigen 't sy lichamelijken of onlichamelijken Duyvel, uyt de voorsz. reden niet te halen noch te beweeren is, sijne toevlucht neemt tot de H. Schrift, alwaar hy segt, dat de Duyvel in sommige plaetsen een geest genaemt werd, en dat een geest nog vlees nog beenen heeft. (d)

(b) Pag. 41. §. 7. junct. pag. 39. & 40.

Aengaende het eerste, dewijl hy self bekent, (e) dat in de H. Schriftuur het woord *Geest*, in 't Hebreeuws רוח en in 't Grieks πνεῦμα, beide soo wel de wind en sijne lichaemen als een geest betekent, hoe kan dan D°. Bekker uyt die twee woorden ieder van een equivocatie of meervoudige betekenisse zijnde, een vastgaende stellinge maken, om daer mede ontwijffelbaer uyt de H. Schriftuur aen te toonen, dat de Duyvel onlichamelijk is, en alleen in een denkend wesen bestaat.

(c) Pag. 4. §. 7.

En indien hy sulks niet en kan doen, gelijk hy 't ook niet gedaen heeft, met wat fondament kan sijn E. dan seggen, (f) dat de Duyvel als geen licchaem hebbende, op een mensch niet werken kan.

(f) Pag. 214. & passim.

Soo als dan ook verders niet en volgt, als de Duyvel al geen vleesch

noch beenen hadde, dat hy daerom geen licchaem ſoude hebben, door dien ontallijke licchamen in de natuer werden gevonden die geen vlees of beenen zijn, als by voorbeeld, de hooftſtoffen der geſchapene dingen, die men gemeenelijk de elementen noemt; de *Meteora*, de Son, Maen, Sterren, en andere licchamen, die uyt dunne, lichte en vuurige ſtoffe beſtaen, mitsgaders de lucht, die bewogen zijnde de wind genoemt werd, welke mede geen vlees noch been hebbende, echter niet na-laet een licchaem te zijn, 't geen hooge toorens en andere ſware ge-bouwen om ver ſmijtende toont dat het op lichamen werkt.

Maer genomen men ſtond D°. Bekker toe, dat alle licchamen, 't welk nochtans notoirlijk, als vooren geſegt, onwaer is, uyt vlees en beenen beſtonden, en dat de Duyvel als geen vlees of been zijnde, overſulks ook geen licchaem hadde, laet ons dan eens ſien, wat onmogelijkheid dat'er voor de Satan ſoude zijn, om ſonder licchaem op den menſch te werken.

D°. Bekker bekent (g) dat de Duyvel den eerſten menſch heeft ver-leyd.

Dit ſodanig zijnde, ſoo volgt daer uyt onwederſprekelijk, dat de Duyvel op den ſelven menſch heeft gewerkt, dewijl het woord van *verleyden* een werking inſluyt.

(g) Pag. 102. §4. it. pag. 108. 109. 40. & *paſſim.*

En ſchoon ons nevens den Heer Bekker onbewuſt is op wat wijſe de Satan ſulks heeft verricht, ſoo moet het voor 't oogmerk van dit vertoog genoeg zijn, dat de Duyvel, ſoo als D°. Bekker toeſtaat, den menſche verleyd heeft: en dat ook D°. Bekker wyders niet kan tegen-ſpreken, of de Duyvel heeft deſelve verleydinge te weege gebracht, of met een licchaem, of door ſijn geeſt.

Is de Duyvel onlicchaemelijk, gelijk D°. Bekker hem ſtelt, en heeft hy het nochtans met een licchaam gedaan, ſoo heeft de Duyvel daar toe een ander licchaam gebruykt of aengenomen, en daar door op den menſch gewerkt.

Of ſoo hy door ſijn geeſt en ſonder lichaem den eerſten menſch heeft verleyt, ſoo heeft de Duyvel, ſchoon een geeſt zijnde, insgelijks op den menſch kunnen werken, om reden, als hier vooren geſeght is, dat die verleydinge een werking mede brengt.

D°. Bekker (h) en die ſijne ſtellingen zijn toegedaen, ſchijnen ſich te willen behelpen met een uytvlucht of voorwendſel, dat de Duyvel door ſijne wederſpannigheid aen den menſch een quaed exempel ſoude gegeven hebben, en dat hy in dien ſin geſegt of verſtaen moet werden den eerſten menſch te hebben miſleyd, ſonder eigentlijk op den ſelve gewerkt te hebben.

(h) Pag. 118. §. 24.

 En

En dewijl die objectie sommige in de waarheid niet al te vast gegront zijnde, in een twijfeling brengt, even al eens of de saeke also geschiet waere, soo sal het niet ondienstig zijn, de vergesochtheid en ydele speculatie van deselve uytvlucht alhier kortelijk aen te wijsen.

Want behalven dat sodanig voorwenden regelregt aenloopt tegen het Historisch verhaal van de H. Schriftuur, wegens den val der eerste vorouderen, ons by Moses in het Boek der Scheppinge medegedeelt, soo is het selve, ook wat nader op de toetse van de redeneerkunst gestelt zijnde, van de beste gehalte niet.

Want, indien men seggen wil dat dit quaed exempel van den Duyvel den mensche tot verleydinge gestrekt heeft, soo vraeg ik Dor. Bekker, hoe de mensch aen de kennisse van de ongehoorsaemheid der Duyvelen gekomen is? Heeft hy die overtredinge gesien met lichamelijke oogen, of heeft de Duyvel het hem gesegt, geschreven of met gebaerden bekent gemaakt, soo moet hy dan een lichaem hebben, en alsoo op den mensch hebben kunnen werken.

Of heeft de Duyvel naar den geest en sonder lichaem kennis van sijn begaane misdaed aen den mensche gegeven, en alsoo, door een indruk op desselfs gemoed, de misleidinge veroorsaakt, soo heeft de Satan als een geest op den geest van den mensche gewerkt.

Of soo men, om in desen den Duyvel buyten een werkelijke verleydinge te houden, wilde seggen, dat God of de goede Engelen den mensch tot sijne onderrichtinge en afschrik den val der Engelen souden hebben geopenbaart.

Soo dient daar op kortelijk tot antwoord, voor eerst, dat het vergehaalt, en ook irreligieus is 't selve, tegens de klare text van de H. Schriftuur aan, te sustineren; en ten anderen, dat, indien sulks waer was, de geseide val der wederspannige Engelen, den mensch dan eerder soude afgeschrikt hebben van het quade, en dat men niet kan seggen, dat de mensch, doenmaals noch in een goede en onbevlekte staet zynde, daer door eenigsints verleyd soude wesen, alsoo weinig als een vroom en deugdsaem man tot steelen kan aengelokt werden, als hy hoort dat een misdadige om sijn diefstal met de koorde gestraft is.

Sulks dat, als men dese beknibbelinge verder soude willen voorstaan, de Duyvel sijne gepleegde wederspannigheid aan den mensch door God of sijne goede Engelen, tot 's menschen verleydinge, dan moeste bekent gemaekt hebben.

Door God kan hy het gewisselijk niet hebben gedaen, dewijl die, als de goedheit selve, geen werktuig kan zijn om imand in sijn eeuwig bederf te brengen, behalven ook dat God in sodanigen gevalle een dienaer van

van den Duyvel soude geweest zijn, 't welk t'eenemael ongerijmt en godloos is te sustineren.

Ende soo kan ook de Duyvel sijne gemelde overtredinge tot misleyding van den mensch aen den selve niet hebben geopenbaert door de goede Engelen, alsoo die, mede volgens bekentenisse van Do. Bekker selve, Gods dienaers en beschiermers der geloovigen zijnde, in den dienst des Heeren volherden, (i) en sich oversulks niet sullen laten gebruyken om den mensch te verleyden. (i) pag. 39.&216.

Invoegen dat de opgemelde tegenwerping in alle haere leeden en deelen vervallende, de Duyvel, hoedanig men de saak ook neemen wil, den mensche verleyd en op den selve gewerkt heeft.

En indien dan de Duyvel op den mensch heeft gewerkt, en uyt sijne gesteltenisse heeft kunnen werken, so kan hy ook als nog daar op werken.

Ten ware men konde aenwijsen dat hem die magt sedert benomen was.

Het welk den Heer Bekker, mijns oordeels, niet sal konnen doen.

Want dat men hier toe soude willen bybrengen, dat de Satan in het 20ste Capittel van de Openbaringe Johannis gesegt werd gebonden te zijn, soo is die text, volgens het seggen van Do Bekker selve, mysterieus, en daer men niet sekers ten desen regarde uyt kan besluyten. (k). (k) Pag. 106.§ 14.

Maer ten anderen kan Do. Bekker sich tegens my van die passagie te minder bedienen, naer dien hy sich daer over nader uytende, wyders segt, (l) dat met de gebonden Satan, voor het sekerste, aldaer betekent werden de boose menschen, en niet de duyvel; 't welk wy om gevoegswille hem alhier sullen toestaan. (l) ibid.

Gelijk hy ook verder segt, (m) dat de Apostels Petrus en Judas in hunne Zendbrieven van de banden en ketenen der afgevalle Engelen gewagende, mede niet te verstaen zijn van den duyvel, maar van de verspieders die ten tijde van Moses naar het lant Canaän gesonden waren, en in de woestijne gestorven en begraven zijn. (m) Pag. 46 en 47.

Men voege hier nevens, dat de Schriftuurplaetse door Do. Bekker uyt den Evangelist Mattheus aengetogen, alwaer gesproken werd van *het eeuwige vuur, 't welk den duyvel en sijne Engelen bereid is*, mede niet bewijst noch bevesticht dat de Satan geboeyt of gebonden legt, dewijl de Duyvel, volgens de Heer Bekkers eigene stellinge, een geest zijnde, in een eigentlijken sin genomen, niet kan gesegt werden in een vuur te branden. Invoegen dat die passagie by gelijkenisse of figuurlijker wijse spreekende, geen argument voor den Heer Bekker medebrengt, naerdemael hy selve bekent, *quod Scriptura symbolica non sit argumentativa*, 't welk volgens sijne vertaelinge in het Nederduyts te seggen is, *dat de Schrift by gelijkenisse spreekende niet en bewijst*. (n.) (n) Pag. 88.

Het selve zy ook met eene gesegt ten aensien van de verdere mystic-

 que

que en allegorise Schriftuurplaetsen, door de Heer Bekker tot steunsel van 't gevangen leggen des Duyvels bygebracht.

En indien men de stellinge van Do. Bekker noch wat verder overweegt, soo werd vertrouwt dat men hem sijne misslag noch korter en klaerder kan bewijsen.

Hy bekent en segt met duydelijke woorden, *dat de heilige Engelen van tijd tot tijd in den dienst huns Heeren door de gantsche weereld uytgesonden, verscheidene verrichtingen aan menschen hier op aarde doen.* (o)

(o) Pag. 215.

Het welk by my aengenomen en toegestaen zijnde, so staet tusschen ons beide vast, dat een goede Engel of geest op een mensch werken kan.

En soo dan een goede geest, als van Godt geschapen met een bequaamheid om te kunnen werken, op een mensch kan werken ten goede, soo kan ook door een en deselve reden een quade of afgevallen geest op een mensch werken ten quade.

Want wat is de reden die Do. Bekker bewogen heeft, om te ontkennen de werkinge van den duyvel op den mensch, anders, als dat de duyvel een geest en onlicchamelijk schepsel zijnde, op een mensch of licchaam niet werken kan. Welke werking immers in 't regarde van de goede Engelen, die, mede volgens sijne bekentenisse, geesten en onlicchamelijke schepsels zijn, vast staende, soo kan dan Do. Bekker het selve voor geen onmogelijkheid houden in de quade Engelen.

En sullen ook die gene die de voor aengetogene plaetse, met het gene daer voorgaet en volgt, in het Boek van den Heer Bekker pag. 215. nasien, klaerlijk bevinden, dat hy tusschen goede en quade Engelen ten aensien van de mogelijkheid hunner werkinge, geen ander onderderscheid en stelt, als alleen dat de Duyvel, soo hy segt, *gekerkert en geketent sit*. Van welke ketenen of gevankenisse, mits het bovengeroerde, niet blijkende, so volgt dan uyt de stellinge van Do. Bekker, dat de quade Engelen soo wel kunnen werken ten quaede als de goede ten goede.

En hoewel dese saek buyten de natuurkunde, en t'eenemal van een Theologise speculatie is, en dat ik, met het reets gededuceerde kunnende volstaen, my oversulks soude mogen dispenseren van de Philosophie hier mede te mengen, soo sal ik echter ten overvloed, en, gelijk de pleiters seggen, *in quantum pro*, naer de natuurlijke reden, *ex præmissis & concessis*, soo veel tot beslechtinge van het geschil nodig is, noch wat nader ondersoeken, of de Duyvel uyt sijne gesteltenisse en eigenschappen op een mensch niet werken kan.

Ten dien einde sal het tot meerder klaerheid van saken niet ondienstig zijn, ietwes van het voorengesegde alhier op te haelen.

Do. Bekker verklaart uyt de natuurlijke reden den Duyvel niet te kennen.

En dewijl hy evenwel toestaet dat 'er een Duyvel is, so vraegt men, welk van beiden hy begeert, of dat de Duyvel een enkele geest zy, of dat hy een lichaem hebbe.

Indien hy een lichaem heeft, volgens de voorgeroerde distinctie, dan is het verschil ten einde, dewijl Do. Bekker in sijn Boek toestaet, dat de Duyvel een lichaem hebbende, *Philosophicè* geredeneert, op een mensch werken kan.

Of soo hy seggen wil dat de Duyvel geen lichaem heeft, soo vraeg ik weder als vooren, hoe Do. Bekker dat weet, en waer mede hy het selve bewijsen kan.

En genomen hy bewees uit de reden dat de Duyvel geen lichaem hadde, 't welk nochtans Do. Bekker, volgens sijne eigene stellinge, niet sal kunnen doen, so wil men dan verders wel gevraegt hebben, wat hindernisse den Duyvel soude kunnen beletten op een mensch te werken.

't Is seker, en Do. Bekker bekent, dat de mensch uyt ziel en lichaem bestaet, als mede dat de ziel een geestelijk geschapen wesen is. * Cap. 4.

En gelijk de Duyvel, volgens het *systema* van Do. Bekker, met een licchaem op een lichaem soude kunnen werken, soo vraeg ik voorts, wat voor genoegsame redenen daer kunnen zijn, dat een enkele geest niet op een geest soude kunnen werken, en waerom dat God, die Almagtig is, sulks minder soude kunnen toelaten aen den Duyvel, als aen de goede Engelen, welkers werkinge op den mensch by Do. Bekker hier vooren is toegestaen.

Wyders vraeg ik Do. Bekker, of hy my kan bewijsen, dat'er iets het allergeringste in de natuur dood is, en niet werken kan.

Soo ja, dat hy my het selve gelieve aen te toonen, nevens de redenen waerom sulks voor dood en onwerksaam te houden zy.

Of indien sijn E. dat bewijs onmogelijk is, soo werd gevraegt, of dan niet en volgt, dat ook de Duyvel kan werken.

En vermits de Satan, als volgens de stellinge van Do. Bekker onlicchamelijk zijnde, niet kan werken op een licchaem, soo vraeg ik eindelijk, of hy dan niet moet kunnen werken op een geest, en by gevolge mede op het gemoed of de ziel van een mensch: dan of Do. Bekker suffiçante redenen kan geven, waerom de Duyvel minder soude kunnen werken op de Ziel van een mensch als op een andere geest.

Want by aldien Dor. Bekker als een Philosooph en Leeraer zijnde, imand van de rechte hoedanigheid eener saeke sal onderrichten, soo behoort hy immers reden te kunnen geven van sijne stellingen, voornamentlijk dewijl sijne opinie niet alleen tegens het gemeen gevoelen van de gantsche weereld, maar ook tegens soo veele duydelijke texten en passagien van de H. Schriftuur aenloopt: waerom dan ook de enke-

le negative, als men onpartijdig spreeken sal, in desen niet genoeg is.

En kan de Heer Bekker met simpel ontkennen hier te minder vol-staen; dewijl sijn E. met my uit de natuurlijke reden disputerende, de mogelijkheid van de werking des Duyvels, op voorgeven van desselfs onlicchaemelijkheid niet kan tegenspreken, of hy moet uyt deselve reden kunnen aenwijsen, dat de Duyvel geen lichaem heeft, 't welk, als vooren gesegt, een ondoenlijke sake is.

Sulks dat Do. Bekker sijn geleyde grondslag ontvallende, waer sal dan het gebouw blijven dat hy daar op getimmert heeft.

En hoe is het te verschoonen dat Dor. Bekker op soo slechte en wankelbare fondementen, het vermogen van den Almachtigen God, en soo veele mirakelen van de H. Schriftuur heeft durven beknibbelen en wraken. *Dic aliquem, sodes, dic Quintiliane colorem.*

Want dat hy segt dat sijne sustenue soude dienen tot voorstand van Gods eere en heerlijkheid, die het niet soude voegen den Duyvel soo veel macht toe te laten, so wil ik die protestatie gaerne ten goede aennemen, maer echter die de saek wat dieper inziet, sal des gemelden Leeraers beooginge daer soo klaer niet in kunnen vinden, dewijl Gods eere niet meerder werd gekrenkt door de macht die hy aen den Duyvel toelaet, als dat de mensch door sijne verdurventheid, die uyt den Duyvel,
(p) Pag. 100.102. 108. volgens bekentenisse van Do. Bekker, (p) oorspronkelijk is, tot het quade gebracht soude werden.

En soo werd ook de eere Gods niet meerder voorgestaen met te seggen, dat over al tegenwoordig te zijn alleen een eigenschap is van God, die geen schepsel kan toegepast werden, en dat men by gevolge niet soude mogen stellen, dat de duyvel allerwegens op aarde den mensche verleyden kan. Want naerdien de duyvel, volgens Do. Bekkers sustenue een onlicchamelijke geest is, en een meenigte van diergelijke
(q) Pag. 40. & cap. 9. Engelen onder sich heeft, (q) soo kan Do. Bekker, soo lang hem het pertinent getal der quade Engelen onbewust is, uyt hunne werkinge op de menschen, geen overaltegenwoordigheid van den Duyvel besluyten.

Gelijk het ook eindelijk geen valable bewijsreden is, dat de Duyvel op den mensch niet soude kunnen werken, om dat Do. Bekker, soo hy
(r) Pag. 35. segt, den Satan noit is gewaer geworden, dewijl hy self bekent (r) *dat het niet en volgt, sooder geesten zijn, dat wy die ook verneemen moeten.*

Dit is dan het gene ik in 't korte op het gemelde boek wel heb willen aenmerken, niet om Do. Bekker, die ik vertrouw dat het selve met geen quaed oogmerk geschreven heeft, te beledigen, maer tot voldoeninge van 't versoek aen my gedaen, en om uyt een oprechte vriendschap te toonen, dat sijn Eerwaerde onbeswaert behoort te zijn van het voorsz. ongefondeert gevoelen af te gaen.

Nicolaes Muys van Holy.

t'Amsterdam, By PIETER ROTTERDAM, Boekverkoper, 1692.

an.

REQUEST

Aan de Eerwaarde

KERKENRAAD

Van

AMSTERDAM,

Overgelevert den 20 *Maart* 1692.

Ten eynde de suspensie van *D°. Balthasar Bekker* mochte werden gecontinueert.

Tot AMSTERDAM,

By GERARDUS BORSTIUS, Boekverkooper, aan den Dam, op de hoek van den Nieuwendyk.

Aan de Eerwaarde Predicanten, en Ouderlingen, constituërende de E. E. Kerkenraad van Amsterdam.

GEven met alle behoorlyke reverentie te kennen de ondergeteekende Ledematen van de Gereformeerde Kerke binnen de Stad Amsterdam, dat het *D°. Balthasar Becker* behaagt hebbende, in den voorleeden jaare 1691. door den druk gemeen te maken, in verscheyde deelen, seeker boek by hem geintituleert, *de betoverde Wereld*, en bevonden zynde by lecture van 't selve Boek, dat D°. Becker daar meede gegeven hadde seer sware grieven, so aan de Gereformeerde Waarheyd, als aan desselfs eerwaarde Leeraaren; mitsgaders schandalen en ergernissen, binnen en buyten de waare Kerke; En alsо gebracht grooten laster over de Gereformeerde Leere, en desselfs getrouwe Bedienaren; derhalven de Supplianten met seer veel genoegen ook vernomen hebben, dat door U Eerwaarde eenpariglyk het gemelde Boek niet alleen is verfoeyt geworden, maar ook 't selve gedaan brengen ter behoorlyke kennisse van de Eerwaarde Christelyke Synodus, in de maand Augustus tot Edam vergaderd: Dat meede haar ongemeen aangenaam is geweest te bevinden, dat insgelyks de Eerwaarde Christelyke Synodus gantsch geen behaagen genoomen hebbende in de antwoorden van D°. Becker, de Gecommitteerde van uw Eerwaarde voor de gemaakte extracten uyt het voorschreven Boek, hebben bedankt: mitsgaders gebillikt de bekommering en oordeel van U Eerw. in 't eenparig verfoeyen van 't voorsz. Boek van D°. Becker, met byvoeginge van dat de Eerwaarde Christelyke Synodus, uyt eygen

lectuuren en conform de extracten van Amsterdam, het selve Boek ook bevonden hadden vol onware en ergerlyke stellingen, en spreekwysen, aanloopende tegens de heylige Schrift en Formulieren van Eenigheyd: als meede tegens de constante Leere, welke sedert de tyden der Apostelen in de orthodoxe kerken, dienaangaande eenparig is geleert: En derhalven geoordeelt datmen de schandalen binnen en buyten de kerke gegeven, spoedig en *efficaciter* behoorde weg te neemen, met het voorsz. Boek te supprimeren, het herdrucken soo veel mogelyk, te beletten; gelyk ook het verder uytgeeven van dat Boek, sonder approbatie: En voorts de Persoon van D°. Becker gelaaten aan de dispositie van de Eerwaarde Kerkenraad en Classis van Amsterdam, om daar mede te handelen na kerkenordre, en zoo als sy tot wegneeminge der ergernis soude bevinden te behooren. Noch de Gedeputeerde gelast alle officien aan te wenden tot supprimeeringe van het gemelde Boek: En verder meede U Eerwaarde versocht, en gelast, om de handelinge by deselve, ten reguarde van D°. Becker aangevangen, sonder eenig tyd versuym, te voleyndigen; Immers deselve handeling uytterlyk te voltrecken voor den eersten September doen naastkomende, en 't selve gedaan zynde, de geheele saak te brengen ter kennisse van de Eerwaarde Classis van Amsterdam, om by de selve Classis (des nodig zynde) daar ontrent gedaan te werden soodanige voorsieningen, als, tot wegneeminge van alle schandalen, bevonden souden werden te behooren: Dat ook wyders, het geene verder by de Eerwaarde Classis van Amsterdam soude mogen werden goedgevonden en gedisponeert, meede finaal soude moeten werden gedaan, binnen den tyd van twee maanden na dat de saake tot hare deliberatien soude wesen gebracht. Dat mede aan de Suppianten niet minder welgevallig zyn geweest de veertien Articulen, door U Eerwaarde, korts daar naar gedaan opstellen,

en

en D$_o$. Becker voorgehouden; en mede wel byſonderlyk de acht laatſte van de ſelve articulen; ſulx ook ſpeciaal het ſevende. *Bekent daarom D°. Becker dat hem leet is, dat hy de Gereformeerde Kerke, de Reformateurs, de Inſtellers van de Catechiſmus, en Confeſſie en alle Leeraars beſchuldight heeft, van dat ſy (als in art: 6.) den Schepper, en Onderhouder de eere van ſyn wonderdaden ontneemen, en de Leere der ſaligmakende Genade verduyſteren. Ook dat hem leet is dat hy deeſe ſerieuſe ſaaken ſomtyds ook in een Satyriſchen ſtyl, en de Nieuwe Nederlandſche Overſettinge te hart, en met al te grooten oneerbiedigheyd heeft gehandeld;* ſoo mede het 8, 9, 12, en 14: Waar toe kortheyts-halven wert gerefereert; mitsgaders wel principalyk het 13 Articul, *Word ook aan hem gelaſt dat ſyn Boek, 't welk de Kerkenraad van Amſterdam, en de Chriſtelyke Synodus eenparig, ſoo als het daar leyt, heeft verfoeyt, door een openbaar geſchrift voor de geheele wereld, zal herroepen, om dat in gemelte Boek ſeer veel verdrayingen der heylige Schrift gevonden werden, om dat het aanloopt tegens de Leere der Gereformeerde Kerke, en Formulieren van Eenigheyd, by hem aangenomen, en onderteekent, en daar door een groot en algemeen ſcandaal aan veele goede Chriſtenen gegeven is.* 't Welk alles ſo wel en ten hoogſten betamelyk begonnen, en by der hand genoomen ſynde, de Supplianten dan ook hoope gegeeven hadde, in de eerſte plaatſe, dat D°. Becker ſoude zyn overtuygt geworden, ende alſo de voorſz 13 eerſte Articulen hebben aangenoomen, en voldaan; Doch in de tweede plaatſe, dewyl tot haar groot leetweeſen D°. Becker daar van bleef weygerende en in gebreeke, dat ſpoedig, en binnen den tyd door de Eerwaarde Chriſtelyke Synodus geprefigeert, in conſtante yver voor de eere Gods, ende ſyne waarheyd, mitsgaders de goede naam en faam van ſoo veele Eerwaardige en getrouwe Bedienaren deſſelfs, by

't voorschreven Boek soo grootelyks geschonden, en beledigt, insgelyks sonde syn voort geprocedeert geworden, ende de geheele sake ten eynde gebracht.
vervolgens ook de persoon van *D. Becker*, nademaal hy van syne versoeyelyke dwalingen niet af en stond en in gebreeken bleef, de voorgemelde gants billike Articulen van weegen U Eerw. hem voorgesteld, te voldoen, de bedieninge des Goddelyken Woorts, en der H. Sacramenten, mitsgaders de Oeffeningen van de gemeynschap der Heyligen in het genieten van des Heeren hoogweerdig Avondmaal, belet, op dat also die dwaalingen en ergernissen ten eersten uyt de Gemeynte des levendigen Gods mogten zyn geweert geweest, dog hebben de Supplianten ter contrarie tot hunner grooten droefheyd en innige smerte bevonden, dat niet alleen de voorschreven Proceduren getrotteert hebben, tot in 't laast van de maand van January des Jaars 1692, voor en aleer daar iets finaals ontrent de persoon van *D. Bekker* is geresolveert, en werkstellig gemaackt: Maar ook dat hy ondertusschen is gebleeven in zyn vollen dienst, en daar door nog overvloedigh stoffe en geleegentheyt gegeven, aan de lasteringen der geener die buyten syn, en over de Gereformeerde Kerke, de waarheyt Gods daar inne gepredikt, en beleeden, mitsgaders de getrouwe bedienaren desselfs; gelyk meede aan de eenvoudige in de Kerke van te denken, dat het gevoelen van *D. Bekker* in syn voorsz. boek openbaar gemaackt, so schadelyk niet en kost weesen als U Eerwaarde, mitsgaders de Eerwaarde Christelyke Synodus, daar van geoordeeld hadden, ofte so ja, dat de eere van God, de interessen en aenbelangens so van de Kerke als desselfs getrouwe Herders en Leeraaren, moeste betoont hebben meer ter herten te gaan den geenen de welke t'werk in handen hadden. Maar 't geene haar Supplianten droefheyd en smerte, mitsgaders swaare bekommeringen nog ag-

aggraveert, vermeerdert en veroorsaakt, is; Dat sy niet anders konnen verneemen op al het geseyde gevolgt te wesen, dan dat D°. Becker maar alleenlyk den tyt van twee maanden sal blyven gesuspendeert van syn publicquen dienst; dog naar het verloop van dien weeder sal werden geadmitteert; so tot de waarneeminge van dien als tot des Heeren hoogweerdige Avondmaal inde Gemeynschap deser Kerke; Ende wel dat dit sal geschieden, maar alleenlyk op eenige Articulen van pretense satisfactie door D. Becker overgegeven, by den druk, uyt last des Eerw. Classis van Amsterdam gemeen gemaackt: dewyle de Supplianten deselve Articulen van pretense Satisfactie in gesien, en overwoogen hebbende, niet en kunnen vinden dat D°. Becker gehouden kan werden daar meede te voldoen, 't geene de meriten van de saacken, en gevolgen van dien ten deesen notoirlyk, en buyten contestatie, komen te vereysschen. Ende namelyk om dat hy in verscheyde passagien niet en gebruykt ronde en cordate expressien, maar veele seer flauwe, so niet dubbelsinnige: Insgelyx om dat hy seyt maar alleen over te neemen de ses eerste Articulen, hem eerst door de Eerw. Kerkenraad en daar naar door de Eerw. Classis van Amsterdam selve, voorgehouden; dog van alle de verdere Articulen van de Eerw. Kerkenraad voorsz. schoon alle ten hoogsten billik en betamelyk, en wel specialyk mede het 13^en aanbelangende het wederroepen van syn boek, door een publicq geschrifte, geen gewagh en maackte, nog ietwes daar ontrent doet; Immers niet van eenig gewigte of æquivalent met, en, aan de gegeven schandalen, en ergernissen en veroorsaakte lasteringen voorsz.: Maar ook wel voornamentlyk vermits hy immediatelyk naar het sesde Articul van zyn pretense satisfactie wel duydelyk te kennen geeft, dat hy als nog is blyvende by die selve dwalingen ten welkers respecte syn Boek, so by U Eerw. als by

de

de eerwaarde Christelyken Synodus is versoeyt geworden; so uyt vergelykinge van 't geene hy als vooren, immediate naar het 6ste Artikulen heeft ter needer gesteld, met de expressien en Texten, agter aan heeft by gevoegt, klaarlyk is blykende; mengende daar boven in de bekentmaakinge voorsz. van te blyven by syn gevoelen, een onlydelyke affronteuse periode, te weeten, *So is het dog dat dit myn gevoelen* noyt, ook nog niet, hebben willen dogmatiseeren *of het zelve* gehoüden hebben als steunende op sulke *onwedersprekelyke* demonstratien, dat misschien hier ontrent *niet wat anders zoude konnen gedagt worden: Versoekende wyders in dat syn bysonder gevoelen te werden gedult.* Ook en kan ons *niet satisfactoir* voorkoomen dat D. Becker (behoudende syn gevoelen als booven) *het Wesentlyke der Formulieren van Eenigheyd heeft toe gestaan;* Dewyle dit niet alleen *is contradictoir*, en een tastelyke onmogelykheyt insluyt, maar ook om dat hy willende blyven Predicant van de Gereformeerde Kerke verpligt is de Formulieren van Eenigheyt toe te stemmen en te Prediken, so als deselve leggen by hem syn onderteeckent, sonder te schuylen onder een æquivocque, van het wesentlyke der Formulieren, en dat dan by sig selven uyttelleggen so als hy dat met syn gevoelen kan doen accordeeren. Gelyk by ons mede niet voor satisfactoir opgenomen kan werden, dat D. Becker tracht genoegen te geven, met slegts eenige betuygingen te doen tegens de lasterlyke gevolgen, waar meede hy de Kerke, en de vrome en getrouwe Herderen desselfs beswaart heeft gehad; Want, behalven dat dit is *Protestatio actui contraria*, eene betuyginge door de daad self wederleyt, en omver gestoten, so lange hy by syn gevoelen, als gesegt is, blyvende; so en werd dog ook daar meede in 't allerminste *niet herroepen syn verfoeyelyk gevoelen en syn boek, dat hy tot voortsettinge van dien, uytgegeven*

heeft

heeft: Gemerkt het wat anders is, ſyn gevoelen te ſchryven, en te leeren; Ende dat ſelve te doen op een laſterlyke wyſe; En mits dien, genoomen de laſteringen al ſynde gerepareert, des neen, daar door dan niet en waare voldaan ten opſigte van de gevoelens en 't boek ſelve: Dewyl U Eerw. mitsgaders de Eerwaarde Chriſtelyke *Synodus*, als mede de Eerw. Claſſis van Amſterdam de voorſz. gevoelens van D. Bekker en ſyn boek hebben veroordeelt, ja verfoeyt als ſtrydende met de geſonde leere; En over ſulx niet en konnen door de voorſz. pretence reparatie, belangende de laſteringen, weggenoomen werden de ſcandaalen en ergerniſſen ſo binnen als buyten de Kerke, 't geene nogtans noodſakelyk moet geſchieden, ſal de Kerke in de geſonde Leere ſecuur gehouden werden. Ook en hebben de Supplianten geen genoegen kunnen neemen met de belofte van D. Becker, van nu hy ſyn gantſch ſchadelyke gevoelens vaſt publicq gemaakt en als een quaad ſaad rondſomme geſaayt heeft, ſlegts voortaan ſig in 't prediken, Catechiſeeren en ſchryven daar van te onthouden; Nademaal hy dat nog echter privatelyk en heymelyk genoegſaam ſoude kunnen, en ook vermoogen te doen, behoudens de overgifte by deeſe Articulen van pretenſe ſatisfactie, buyten en behalven, dat hem niet te vergen ware dat hy, blyvende by zyn gevoelens, gelyk hy verclaart te doen, deſe beloften ſoude onderhouden, vermits hy dan ſoude moeten ſpreeken en leeren, tegens ſyn gemoet en (naar zyn meeninge) beter weten, wanneer hem ſoodanige Texten in de H. Schrift ontmoeten, ofte hem te beurte quam te vallen, ſodanige poincten van de Chriſtelyke Catechiſmus te verhandelen, dewelke met die ſyn gevoelens niet correſpondeeren. Waar uyt dan ook volgt dat het aldus onmogelyk waare, ſo die buyten ons ſyn rondelyk derven verclaaren de band van eenigheyt en waarheyd in de Gereformeerde Kerke langer te

be-

behouden: Want D°. Becker dusdanig geduld werdende, so sal in vervolg van tyd en saaken, een jegelyk in onse Gemeynte de vryheyt nemen om nieuwe gevoelens te verdigten of oude wangevoelens aan te neemen, en deselve onder de hand te leeren en voort te setten, en egter lidmaat blyven en als soodanig insgelyx gedult werden; En dit alles nog te meer om dat ondertusschen het boek van D°. Becker vast inde Wereld blyft, sonder eenige de minste wederroepinge van 't selve, of de verfoeyelyke gevoelens, daar meede 't selve doorweeven is: 't geene nogtans by U Eerw. uit opgemelte 13de Art: D°. Becker was gelast te doen door een openbaar geschrift voor de geheele Wereld; ende dat wel met de grootste æquiteyt, dewyle hy op gelyke wyse syne verfoeyelyke dwalingen aan de weereld gemeen hadde gemaackt.

In ernstige overweeginge van alle 't welke de suppliantem regtveerdiglyk bekommert geworden synde, dat door haar stilswygen, den toorn Gods, gewisselyk over de gantsche gemeinte om dese schadelyke en verfoeyelyke dwaalingen, verwekt, niet alleen blyven, maar nog yveriger ontsteecken mogte werden, ende haare sincere wensch en begeerte, streckende tot welstand en bevordernisse van de waarheyd en de Kerke Gods, en dat deselve mochte van alle blame, en laster gesuyvert en bevryt werden, hebben met soekinge van 't aangesichte des Heeren en overweeginge wat haar lieden in desen te doen stond, gevonden en geagt niets meer nog groter van hare verpligtinge te syn in desen; als meede dat niets meer van nuttigheyt wesen soude kunnen dan haar op dese wyse te addresseeren aan U Eerwaarde, als synde der supplianten eygen Herders, Leeraren en Ouderlingen, wiens sorge en besorgingen sylieden en aan wiens bescherminge de Goddelyke waarheden ter deser plaatse aanbevoolen en alsо de Supplianten de aldernaaste

ſte ſyn, ſo als ſy dan doen bydeeſen; U Eerwaarde reverentlyk verſoekende en biddende datſe dog gelieven te beſorgen en vervolgens *niet toe te laten dat D. Becker de gemelde tyd van ſuſpenſie verſtreeken zynde, wederom tot ſyn publycque dienſt geadmitteert werde, maar daar van mag geweert, en meede voor geen lidtmaat van de Gereformeerde Kerke meer erkent werden*, ingevalle en ſo hy D°. Becker ſyn voorſz. gevoelens by een openbaar geſchrifte komt te herroepen, en ſig rondelyk en openhartelyk te verklaaren, in volkomene conformiteyt en overeenſtemming met de Kerke, Gods Heylige Woord, en de Formulieren van Eenigheyt, ſo als deſelve leggen, en alſo opentlyk, en ter genoegen doet blyken, dat hy van ſyne verfoeyelyke dwalingen afſtaat, waar by hy als noch is verblyvende, en waarom de Supplianten betuygen hem ſodanig en ſo lange, niet voor haaren Leeraar te erkennen. Daar nevens meede verſoeckende en biddende gedienſtiglyk aan U Eerwaarde geſamentlyk, en mede wel ſpeciaal aan allen, die in den name van U. Eerwaarde ter naaſter Claſſis ſullen verſchynen, van onſentweegen deſe Requeſte aan de Eerw. Claſſis van Amſterdam, te willen Communiceeren, en bekent maaken, *ten eynde de Reſolutie veranderd en de ſuſpenſie geprolongeert mogte werden*, ter tyt toe D°. Becker geve genoegſame en volkomen ſatisfactie, welke voor alle Gereformeerde Kerkelyke vergaderingen ſal kunnen beſtaan en valideren.

't Welk doende &c.

Was geteekent door een groot getal Ledematen deſer Gemeente.

behouden: Want D°. Becker dusdanig geduld werdende, so sal in vervolg van tyd en saaken, een jegelyk in onse Gemeynte de vryheyt nemen om nieuwe gevoelens te verdigten of oude wangevoelens aan te neemen, en deselve onder de hand te leeren en voort te setten, en egter lidmaat blyven en als soodanig insgelyx gedult werden; En dit alles nog te meer om dat ondertusschen het boek van D°. Becker vast inde Wereld blyft, sonder eenige de minste wederroepinge van 't selve, of de verfoeyelyke gevoelens, daar meede 't selve doorweeven is: 't geene nogtans by U Eerw. uit op gemelte 13de Art: D°. Becker was gelast te doen door een openbaar geschrift voor de geheele Wereld; ende dat wel met de grootste æquiteyt, dewyle hy op gelyke wyse syne verfoeyelyke dwalingen aan de weereld gemeen hadde gemaackt.

In ernstige overweeginge van alle 't welke de supplianten regtveerdiglyk bekommert geworden synde, dat door haar stilswygen, den toorn Gods, gewisselyk over de gantsche gemeinte om dese schadelyke en verfoeyelyke dwaalingen, verwekt, niet alleen blyven, maar nog yveriger ontsteecken mogte werden, ende haare sincere wensch en begeerte, streckende tot welstand en bevordernisse van de waarheyd en de Kerke Gods, en dat deselve mochte van alle blame, en laster gesuyvert en bevryt werden, hebben met soekinge van 't aangesichte des Heeren en overweeginge wat haar lieden in desen te doen stond, gevonden en geagt niets meer nog groter van hare verpligtinge te syn in desen; als meede dat niets meer van nuttigheyt wesen soude kunnen dan haar op dese wyse te addresseeren aan U Eerwaarde, als synde der supplianten eygen Herders, Leeraren en Ouderlingen, wiens sorge en besorgingen sy lieden en aan wiens bescherminge de Goddelyke waarheden ter deser plaatse aanbevoolen en also de Supplianten de aldernaaste

ſte ſyn, ſo als ſy dan doen bydeeſen; U Eerwaarde reverentlyk verſoekende en biddende datſe dog gelieven te beſorgen en vervolgens *niet toe te laten dat D. Becker de gemelde tyd van ſuſpenſie verſtreeken zynde, wederom tot ſyn publycque dienſt geadmitteert werde, maar daar van mag geweert, en meede voor geen lidtmaat van de Gereformeerde Kerke meer erkent werden,* ingevalle en ſo hy D°. Becker ſyn voorſz. gevoelens by een openbaar geſchrifte komt te herroepen, en ſig rondelyk en openhartelyk te verklaaren, in volkomene conformiteyt en overeenſtemming met de Kerke, Gods Heylige Woord, en de Formulieren van Eenigheyt, ſo als deſelve leggen, en alſo opentlyk, en ter genoegen doet blyken, dat hy van ſyne verſoeyelyke dwalingen afſtaat, waar by hy als noch is verblyvende, en waarom de Supplianten betuygen hem ſodanig en ſo lange, niet voor haaren Leeraar te erkennen. Daar nevens meede verſoeckende en biddende gedienſtiglyk aan U Eerwaarde geſamentlyk, en mede wel ſpeciaal aan allen, die in den name van U. Eerwaarde ter naaſter Claſſis ſullen verſchynen, van onſentweegen deſe Requeſte aan de Eerw. Claſſis van Amſterdam, te willen Communiceeren, en bekent maaken, *ten eynde de Reſolutie veranderd en de ſuſpenſie geprolongeert mogte werden,* ter tyt toe D°. Becker geve genoegſame en volkomen ſatisfactie, welke voor alle Gereformeerde Kerkelyke vergaderingen ſal kunnen beſtaan en valideren.

't Welk doende &c.

Was geteekent door een groot getal Ledematen deſer Gemeente.

Dat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] en
[illegible] en
[illegible] en
de [illegible] en
[illegible]
[illegible] van [illegible]
[illegible] en [illegible]
en te lange, [illegible]
[illegible]
[illegible]
in den name van [illegible]
[illegible], van [illegible]
Gillis van Amsterdam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] en volkomen [illegible]
[illegible] Kerkelyke [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]